

РЕЗЮМЕ

Здійснено огляд новітніх наукових розробок та на підставі цього шляхом використання переважно конструктивно-критичного методу з'ясовано наявні теоретико-методологічні проблеми термінізації поняття «принципи юридичних гарантій» в сучасній доктрині трудового права.

Ключові слова: проблеми, методологія, принципи трудового права, принципи юридичних гарантій, службово-трудова діяльність, державний службовець, визначення понять.

РЕЗЮМЕ

Осуществлен обзор новейших научных разработок и на основании этого путем использования преимущественно конструктивно-критического метода выявлены имеющиеся теоретико-методологические проблемы терминизации понятия «принципы юридических гарантий» в современной доктрине трудового права.

Ключевые слова: проблемы, методология, принципы трудового права, принципы юридических гарантий, служебно-трудова деятельность, государственный служащий, определение понятий.

SUMMARY

The review of the newest scientific workings out is carried out and on the basis of it by use of is mainly constructive-critical method available theoretiko-methodological problems of terminization concepts «principles of legal guarantees» in the modern doctrine of the labour law are revealed.

Keywords: Problems, methodology, principles of the labour law, principles of legal guarantees, service-labour activity, the civil servant, definition of concepts.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Ковкель Н. Ф. Логические правила и ошибки легального дефинирования правовых понятий / Н. Ф. Ковкель // Вестник Академии МВД Республики Беларусь. — 2006. — № 2. — С. 26–31.
2. Васильев А. М. Правовые категории. Методологические аспекты разработки системы категорий теории права : монография / А. М. Васильев. — М. : Юрид. лит., 1976. — 287 с.
3. Бугров Л. Ю. К вопросу об основных принципах трудового права / Л. Ю. Бугров // Российский ежегодник трудового права. — 2005. — № 1 / под ред. д-ра юрид. наук, проф. Е. Б. Хохлова. — СПб. : ООО «Университетский издательский консорциум «Юридическая книга»» Санкт-Петербургского государственного университета, 2006. — С. 609–614.
4. Lavrinenko O. V. Irrational, Compilational and it is Doubtful-Novatsionnye Approaches in the Modern Doctrine of Principles of the Labour Law of Ukraine: Theory and Methodology Questions / O. V. Lavrinenko // Оралдын гылым жаршысы : Казакстан жене шет ел галымдарын енбектерин жариялау / бас ред. М. Ф. Хабибуллин. — Меншік иесі : «Уралнаучкнига» ЖШС (Орал к.), 2011. — № 1. — С. 48–60.
5. Лавріненко О. В. Проблемні новелізаційні підходи до систематизації принципів трудового права України / О. В. Лавріненко // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. — 2010. — № 4. — С. 221–235.
6. Lavrinenko O. V. Principles of the Labour Law: Modern Problems of Interpretation of Their Essence / O. V. Lavrinenko // Вестник Казахской Академии Труда и Социальных Отношений. — 2010. — № 4. — С. 71–74.
7. Лавріненко О. В. Визначення поняття принципів трудового права: постановка проблеми / О. В. Лавріненко // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. — 2011. — № 3. — С. 211–222.
8. Лавриненко О. В. Место и значение принципов трудового права в системе основных критериев отраслеобразования: вопросы теории / О. В. Лавриненко // Российский ежегодник трудового права. — 2010. — № 6 / под ред. д-ра юрид. наук, проф. Е. Б. Хохлова. — СПб. : ООО «Университетский издательский консорциум «Юридическая книга»» Санкт-Петербургского государственного университета, 2011. — С. 217–246.
9. Lavrinenko O. V. The Theory of a Principle of the Branch Unanimity and Differentiation of Legal Regulation of Labour Relations: History, Modern Problems and Improvement Prospects / O. V. Lavrinenko // Приднепровский научный вестник : научный журнал / редкол. : докт. юрид. наук, проф. Н. Л. Петров, докт. юрид. наук, проф. П. В. Колпаков, докт. юрид. наук, проф. П. Л. Заяц [и др.]. — Днепрпетровск : Наука и образование, 2011. — № 5. — С. 127–136.
10. Мірошніченко М. І. Державність і право України: генезис у європейському контексті (3 найдавніших часів до початку XIX ст.) : монографія / М. І. Мірошніченко. — К. : Атіка, 2006. — 544 с.
11. Іншин М. І. Правове регулювання службово-трудова діяльності державних службовців як особливої категорії зайнятого населення України : монографія / М. І. Іншин. — Харків : Вид-во «ФІНН», 2010. — 672 с.
12. Магновський І. Й. Гарантії прав і свобод людини та громадянина в праві України (теоретико-правовий аспект) : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.01 / І. Й. Магновський. — К. : Національна академія внутрішніх справ України, 2003. — 216 с.
13. Волинка К. Г. Теорія держави і права / К. Г. Волинка. — К. : МАУП, 2003. — 268 с.
14. Вступ до теорії правових систем : монографія / за заг. ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. — К. : Юрид. думка, 2006. — 432 с.
15. Андрощук С. Принцип верховенства права. Визначення співвідношення із суміжними поняттями, особливості законодавчого закріплення і реалізації / С. Андрощук // Юридичний журнал. — 2005. — № 11. — С. 76–79.
16. Скакун О. Ф. Теорія держави і права / О. Ф. Скакун. — Харків : Консум, 2001. — 656 с.
17. Прилипка С. М. Трудове право України / С. М. Прилипка, О. М. Ярошенко. — Харків : Вид-во «ФІНН», 2009. — 664 с.
18. Трудове право України / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, З. Я. Козак та ін. ; за ред. П. Д. Пилипенка. — К. : Ін Юре, 2003. — 536 с.
19. Философский словарь / под ред. И. Т. Фролова. — М. : Политиздат, 1986. — 562 с.
20. Хоменко І. В. Логіка для юристів / І. В. Хоменко. — К. : Юрінком Інтер, 2001. — 184 с.
21. Жеребкін В. Є. Логіка / В. Є. Жеребкін. — К. : Знання, КОО, 2001. — 290 с.
22. Цвік М. В. Фундаментальні проблеми теорії права / М. В. Цвік // Антологія української юридичної думки : у 10 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко та ін. — К. : Юрид. книга, 2005. — Т. 10. — С. 49–63.
23. Кузьменко О. В. Теоретичні засади адміністративного процесу : монографія / О. В. Кузьменко. — К. : Атіка, 2005. — 352 с.
24. Орлов П. І. Інформація як об'єкт правового і технічного захисту / П. І. Орлов // Вісник Університету внутрішніх справ. — 2000. — Вип. 12. — Ч. 2. — С. 198–203.

УДК 340.12

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ГЕРМЕНЕВТИЧНОГО ПІЗНАННЯ ПРАВА

Назимко Є.С., к.ю.н., старший науковий співробітник відділу організації наукової роботи Донецького юридичного інституту МВС України

Сучасний процес державотворення в Україні зумовлює живий інтерес до широкого кола питань, пов'язаних із здійсненням цілеспрямованої діяльності різних соціальних суб'єктів щодо зміцнення законності і правопорядку в країні, ствердження, забезпечення і охорони прав і свобод людини і громадянина, закріплених Конституцією України.

В умовах побудови демократичної, соціальної і правової держави в Україні її найголовнішою задачею повинно бути забезпечення прав і свобод людини і громадянина, встановлення їх гарантій; забезпечення вільного розвитку всіх членів суспільства.

У цих умовах особливої гостроти набуває проблема тлумачення права, впливу мови законодавства на забезпечення прав і свобод людини та громадянина в нашому суспільстві.

Закони, які приймаються парламентом, точніше їх тексти, мають певне змістове навантаження, доводять суспільству, кожному його члену, відомості з найрізноманітніших галузей життя соціуму, формують при цьому у людини певну позицію щодо ставлення до таких понять, як держава, право, суспільство та їх похідних. Формується певне відношення до самих законів, до нормативно-правових актів, які діють на території держави.

Від законодавця багато в чому залежить майбутнє того суспільства, відношення між членами якого він намагається врегулювати, коли пропонує та затверджує новий закон. Власні ідеї, погляди, гіпотези і навіть відчуття він переносить в нормативно-правові акти за допомогою мови, використовує при цьому найрізноманітніші мовні засоби, для того, щоб якомога доступніше донести до «читача» свої думки, які у майбутньому можуть набирати законної сили. Цілком зрозуміло, що нормативно-правовий акт – це не тільки лінгвістичний, мовний продукт, це, перш за все, юридична, правова дійсність. А звідси, на межі функціонування права та мови виникає багато проблем, що обумовлює актуальність дослідження проблеми мови у праві.

Зараз представники різних напрямків наукової та практичної діяльності докладають зусилля для вдосконалення мови права та законодавчих текстів. Інтерес до мови законодавства визначається для правознавців функціональною специфікою мови та необхідністю вдосконалювати мовні форми нормативних актів з метою максимально адекватного вираження законодавчої думки.

Для лінгвістів мова законодавства створює інтерес як метамова відповідна до предметної області, а також з функціональної та стилістичної точки зору [13, с. 31].

Вивчення юридичної літератури свідчить про те, що проблема мови у праві практично не піднімалась і не досліджувалася вченими, незважаючи на те, що такі поняття та явища, як правотворчість, мова нормотворчості, законодавча техніка розроблялися багатьма авторами та вченими. Це, перш за все, Р. Давид, М. Марченко, Т. Пантелєєва, В. Петров, В. Русаневський, В. Селіванов, Ю. Шемшученко, К. Шинков та інші.

Мета цієї статті – дослідження актуальних питань герменевтичного пізнання права.

Дослідження права на сутнісному рівні необхідно здійснюється перш за все з залученням методів юридичної та філософської герменевтики. Це забезпечує належне розуміння і прогнозування дійсної поведінки людей не як «факторів» і «агентів» виробництва, а як особистостей, які будують своє буття як життєвий світ у відповідності зі своїм світоглядом, традиціями, колективними архетипами, ідеями, концепціями.

Інтерпретація і застосування права мають базуватись на наукових засадах та положеннях. До того ж саме герменевтичне дослідження права є пізнавальним як в практичному, так і в теоретичному аспектах. Виходячи з властивостей права, герменевтичний метод іманентний природі права, процесам його пізнання, опису та розуміння. Право по своїй суті вимагає застосування «інтерпретаційних методологій», до яких безпосередньо відноситься герменевтика.

Герменевтика займає особливе місце в методології права. Юридична герменевтика в самому широкому плані являє собою науку про тлумачення та застосування норм права і виникає з філософської герменевтики.

Герменевтика – це не лише філософія розуміння текстів. Згідно з В.А. Канке, у ХХ ст. культивуються дві форми філософської герменевтики: герменевтика свідомості (Шлейєрмахера-Дильтея) і герменевтика буття (Гадамера). Згідно з герменевтикою свідомості, розуміння – це «вживання у психологічний світ іншого, форма співпереживання (конгеніальності, психологічної родинності суб'єктів). Відповідно до герменевтики буття, розуміння є смисл людського досвіду, який реалізується у справах і мовленні індивідуумів» [3, с. 116].

Разом з тим, герменевтика є поняттям, відкритим для декількох можливих інтерпретацій. Юридична герменевтика не передбачає якоїсь єдиної чи догматичної концепції тлумачення та розуміння і являє собою спробу виявлення різних умов людського розуміння [2, с. 12]. Як справедливо зазначає А.С. Токарська, проблеми герменевтики пов'язані зі складністю розуміння правових і юридичних текстів як продуктів зі значною кількістю смислів і залежать як від автора (комунікатора), так і від комуніканта в умовах їх специфічної «соціокультурної визначеності» [11, с. 146].

З точки зору герменевтики, право є особливою юридичною мовою, яка, в свою чергу, за Фердинандом Теннісом [10, с. 210], являє собою взаєморозуміння.

Історично відбулося так, що в кожній країні діють свої правові звичаї, традиції, законодавство, органи юстиції, сформувалися особливості правового менталітету громадян, правової культури, що поєднується загальним поняттям «правова система» [6, с. 35]. В кожній державі правова система є невід'ємним елементом правової культури, яка детермована історичними та географічними факторами, – це частина соціальної системи держави [7, с. 323]. В кожній правовій системі велике значення має мова, за допомогою якої набувають свого вираження правові норми у всій їх багатоманітності (нормативно-правові акти, правові прецеденти та інші джерела права), відбувається обмін інформації між членами суспільства, що впливає на його розвиток.

Юридичне функціонування мови – це особлива «територія» існування своїх внутрішніх закономірностей, які відбулися в правотворчих та правозастосовних процесах, закріплені в спеціальних нормативних актах чи прийняті в юридичному обігу. Деякі явища, за якими не закріплено ніякого змісту при природному функціонуванні мови, набувають своєї значимості при їх юридичному функціонуванні. В онтологічному аспекті воно визначається низкою факторів як лінгвістичного (внутрішні тенденції розвитку системи в синхронії та діакронії, тенденції до аналітизму, економії мовних засобів, дія закону аналогії), так і екстралінгвістичного порядку (наприклад, чинниками суспільно-політичного, ідеологічного характеру). З однієї сторони, юридична мова є похідною по відношенню до природної мови, в неї реалізується потенціал юридичного функціонування, який не знайшов свого втілення у природній мові. З іншої, і в юридичній мові закладений потенціал природного функціонування. Саме цьому співвідношення природної та юридичної мови є проблемним. Існує так би мовити дві тенденції взаємодії, які не є взаємоспрямованими, вони асиметричні, впливають одна на одну, але за різними напрямками, лініями.

Розуміння змісту нормативно-правових актів часто зводиться до тлумачення думок законодавця і «ніби чужих слів», що пояснюється діалогічною природою права та законодавства. Зазначимо, що сутність гуманітарного мислення – це «завжди стенограма діалогу особливо виду: складні взаємовідносини тексту (предмет вивчення і обміркування) і створюваного контексту (питального, заперечувального і т. п.), в якому реалізується пізнавальна і оцінна думка»... Це зустріч двох текстів: готового і створюваного реагуючого тексту, – відповідно, зустріч двох суб'єктів...» [6, с. 282].

Іншими словами, дух, свідомість, мислення людини постає у формі текстів у мовно-знаковому вираженні. Відтак для юридичної герменевтики це питання, з одного боку, – основа основ, а з іншого – об'єкт для перспективних пошуків концепту. Загальнометодологічними принципами у сфері юриспруденції є, по-перше, наявність розуміння (у цьому випадку правотворчості), що збігається із психічними процесами, на основі яких складалася певна соціальна дія як у самого діяча, так і в інтерпретатора; по-друге, всяке розуміння є співвіднесення даного тексту з іншими текстами, відтак «норма права в якості тексту живе лише стикуючись з іншим текстом (контекстом), а зрозуміти можна норму права лише в «точці діалогічного контакту між текстами» [8, с. 129].

Так званий «діалогічний підхід» до герменевтичних особливостей тексту, засновниками якого є Гадамер і Рікер, одночасно класифікує засадничі ідеї інтерпретації дискурсу і тут же переконує у множинності трактувань.

1. Істина тексту не пов'язана із концепцією істини як відповідності між розумінням інтерпретатора і намірами автора. Істину треба шукати не стільки у самому тексті, скільки у його сприйнятті інтерпретатором.

2. Заглиблення в історичний контекст творення тексту важливо, але воно не вичерпує повністю завдання тлумачення. Не менш важливо змусити текст «говорити» у відповідності із ситуацією інтерпретатора.

3. Констатована значна кількість неправильних трактувань тексту, проте існує більш ніж одне «правильне» тлумачення тексту. Однак тлумачення не є повністю суб'єктивним, оскільки текст сам створює межі свого розуміння.

4. Історико-лінгвістичні підходи сприяють осмисленню інтерпретатором своїх упереджень, однак ці підходи не усувають кінцево всіх упереджень. Повністю подолати свої упередження з метою розуміння тексту у відповідності до стандартів часу і місця його створення неможливо ніколи.

5. З урахуванням різниці між «значущістю» і «значенням» тексту значення не може бути повністю осягнутим, оскільки воно завжди визначається значущістю.

6. Герменевтичне коло означає, що інтерпретатор проектує певне значення на текст, а текст або підтверджує, або протистоїть цьому значенню. Проектоване значення зумовлене переконаннями інтерпретатора, його «передрозумінням» і «забобонами», тоді як текст може являти собою цілком інший від цього передрозуміння і забобонів історико-культурний горизонт.

7. Успішне тлумачення вклучає, за Гадамером, «злиття горизонтів», якщо одні погляди інтерпретатора продуктивні з погляду тлумачення, то інші – ні. Вирішення питання про продуктивність того чи іншого сприйняття відбувається у конкретній герменевтичній ситуації.

8. Різні погляди щодо значення тексту не завжди зводяться до єдиної точки зору, а значить треба визнати можливість різних інтерпретацій одного і того ж тексту.

9. Текст завжди випереджає наміри автора, йде далі від них [8, с. 125–127].

Можна говорити про те, що в юридичній сфері існує своя онтологічна система, норми якої стверджуються, але не обговорюються. Це дуже яскраво виявляється на фоні сучасної онтології, у якій вирішуючим дуже часто стає комунікативний фактор, принцип цілеспрямованості, який вказує на вибір того чи іншого варіанту залежно від сфери використання, існує дуже м'яка шкала нормативності, яка допускає варіативність навіть в межах літературної мови.

Мова не встигає у природному режимі обслуговувати політичну, суспільно-економічну сфери життя соціуму. З одного боку, вона «не може вмістити» нескінченне розмаїття форм виразу одного змісту, з іншого, у мові постійно відбувається пошук засобів для означення нового змісту, а вона не завжди їх має. У зв'язку з цим виникає необхідність кодифікації через гармонічне поєднання описуючих засад. Так, наприклад, в офіційно-ділових документах зустрічаються різні написання муніципальних утворень, ось чому виникає необхідність вибору одного з варіантів для кодифікації.

Узгодження питання мови права неодноразово намагаються вирішити на міжнародному рівні, що і підкреслює практика підписання міжнародних договорів. Встановлення аутентичності текстів міжнародних договорів, які записані на різних мовах, навіть зараз є великою проблемою у міжнародних відносинах.

По відношенню до питання зіставлення текстів міжнародних договорів вчені поділяються на дві протилежні групи. Деякі юристи (Г. Кельзен, Г. Шварценберг, М. Хильф) говорять про умовність, недосконалість, двозначність мови. Так німецький юрист М. Хильф стверджує, що протиріччя в тексті договорів, зроблених на різних мовах, – це неминучі явища, тому що мова людини не в змозі повністю виразити його думки та відобразити дійсність. Завдяки тому, що кожна мова забезпечує діяльність та обслуговує свою правову систему, не схожу на інші, вона не в змозі обслуговувати системи інших держав.

Інші вчені говорять про первинну участь мови в проявах та консолідації волі держав в міжнародних договорах. В.І. Євінтов у власній монографії, присвяченій багатомовним договорам, доводив, що в міжнароднім праві, та, зокрема, при встановленні аутентичності текстів договору на різних мовах, існує можливість отримати адекватні за змістом тексти. Цей принцип отримав своє закріплення у статті 111 Розділу 4 Конференції Об'єднаних Націй в Сан-Франциско: «Цей Статут, китайський, французький, російський, англійський та іспанський тексти якого є рівно аутентичними...» згідно зі ст. 33 Венської Конвенції про право міжнародних договорів: «якщо аутентичність тексту договору була встановлена двома чи декількома мовами, його текст на кожній мові має однакову силу, якщо договором не передбачається, що учасники не домовились, що у випадку неспівпадіння між цими текстами переважну силу буде мати який-небудь визначений текст.»

Але ця проблема існує не тільки на міжнародному рівні. Питання «якості» законів, які приймаються не один раз піднімалися політиками на всіх рівнях.

Дуже точно свого часу зазначив Голова Верховної Ради В. М. Литвин в своїй доповіді в парламенті 2 липня 2004 року: «Питання з питань – системність та якість законів. Дійсно, ми дуже часто заспокоювали себе тим, що низька якість законів компенсується їх невиконанням. Але виконання лобістських законів забезпечується предметним супроводженням починаючи з розробки та особливо після їх підписання» [7, с.16].

Необхідною цеглиною в будинку прийняття законів, введення їх у дію є наукова та науково-технічна експертиза законопроектів – діяльність, метою якої є вивчення, перевірка, аналіз та оцінка науково-технічного рівня об'єктів експертизи та підготовка обґрунтованих висновків для прийняття рішення за такими об'єктами [5, с.4].

З точки зору академіка Ю. С. Шемшученко на експертизу повинні відсилатись усі найголовніші проекти законів та інші правові акти. До того ж необхідно встановити правило, щоб подані проекти не розглядались відповідними органами без висновків наукової експертизи [12, с. 4].

У цьому напрямку головною стратегією виступає спільна праця лінгвістів та юристів, оскільки вирішення багатьох протилежних питань законодавчої практики потребує використання лінгвістичних знань. Недооцінювання їхньої ролі у законодавчому процесі інколи породжує безсистемне та швидке ствердження недосконалих законопроектів. Що стосується України, то при розгляді законопроектів парламентом на мовну експертизу вони потрапляють тільки після першого читання, що не завжди дозволяє зробити відповідні редакторські корективи тексту.

Крім цього, особливістю сучасного законодавчого процесу є прийняття багатьох доповнень до закону, який стверджується в цілому, а окремих законопроектів – одночасно у першому, в другому читанні, що взагалі виключає яке-небудь редагування проекту до моменту його прийняття, як закону.

Тобто після ствердження закону його редагування вже заборонено і закон набирає силу з багатьма мовними помилками різноманітного характеру, які потім тягнуть за собою багато правових конфліктів. Таким чином, мовна експертиза законопроектів має протидіяти безсистемності та поспішності прийняття законів.

Не усі терміни отримують відповідне тлумачення в інтерпретаційних блоках юридичних документів. Інколи з'являється внутрішньотекстова полісемантия, яка не стільки пояснює ситуацію, скільки може привести до неточного тлумачення терміну. Так, наприклад, у Законі про права людини в Великобританії (Human Rights Act 1998) термін «court» має п'ять конкретних значень: «1) The house of Lords; 2) The Judicial Committee of the Privy Council; 3) The Courts – Martial Appeal Court; 4) In Scotland, the High Court of Justiciary sitting other wise than as a trial court of the Court of Session; 5) In England and Wales of Northern Ireland, the High Court or the Court of Appeal [1, с. 3].

В таких випадках було б простішим вказати на зміст понять, які виключаються зі змісту поняття «суд», а не перераховувати усі суди, які діють на території Великобританії.

Специфіка визначень, які даються в юридичній літературі, полягає в тому, що вони відображають об'єктивно існуючу залежність між визначеним та визначаючим. Це пов'язано з тим, що в юридичній так би мовити субмові дуже розповсюдженими є дефініції, які закріплюють різноманітні юридичні фікції. Наприклад, на загальномовному рівні ототожнення посадової особи з організацією, яку вона очолює, може бути прийнято абсурдно. Але в юридичному тексті такі конфігурації сприймаються, як юридична фікція, тобто умовність, яка дозволяє вирішити багато правових проблем.

В процесі творення законодавчої думки у формі нормативного акту використовуються мовні засоби, розроблені спеціально для сфери правотворчості.

Відмінною ознакою мови законодавства є її розповсюдження на різні сфери життя суспільства.

До особливостей мови законів відносяться:

1) Офіційний характер, документальність. Мова права – мова офіційного документу, в якому відображена воля суспільства, яка несе державно-владний характер і втілюється в певних, спеціально встановлених формах, котрі мають офіційне значення. Мовна форма є нормативною та формально закріпленою.

2) Ясність та простота мови у законодавстві. Ясність закону породжує укріплення законності, правильному та повному виразу інформації, яка в ній знаходиться.

3) Максимальна точність її виразу. Вимогам точності повинні відповідати в однаковому ступені усі частини законодавчого тексту. У нормативному акті немає дріб'язок, в його тексті не повинно бути фраз, більш важливих чи менш важливих. Розміри інформації жорсткі.

4) Економічність. Зайвими є різноманітні визначення конструкції (слова “відповідаючі”, “вказані”, “виценазані”), вони не несуть в собі інформації.

5) Послідовність викладу інформації. Не повинно бути розривів думок, стрибків між ними.

6) Нейтральність. Не допускається використання слів в переносному значенні, риторичних фігур. Невід'ємна якість – безпристрасність (необхідні нейтральні, емоційно байдужі вирази).

7) Безособовий, не індивідуальний характер.

8) Формалізація.

Виходячи з цих особливостей у багатьох громадян виникають проблеми у сприйнятті та розумінні текстів законів.

Для того, щоб поліпшити розуміння людьми тексту законів, його сприйняття, необхідно розробити комплекс заходів з підвищення правової культури, правової свідомості та правової освіти, врегулювати це питання відповідними законами; вирішити питання навчання на рідній мові: на вільне збирання, зберігання, використання та розповсюдження інформації усно, письмово чи іншим засобом; на звернення в органи влади чи органи місцевого самоврядування; на страйк для захисту власних економічних та соціальних інтересів; на достатній життєвий рівень; на залучення до багатств світової культури та на їх збільшення власною творчою діяльністю тощо.

В наш час, коли політичні та економічні реформи вимагають інтенсивної законотворчості, як ніколи стає ясним, наскільки важливий сам процес створення закону, розробки першопочаткової концепції майбутнього акту, створення та обговорення проекту, облік думок та інтересів різноманітних соціальних груп, співвідношення з іншими нормативними актами, здатність майбутнього закону гармонічно увійти у вже існуючу правову систему, здатність адаптування нового нормативного акту, економічні засади його існування та реального використання.

Процес створення правових норм починається з появи об'єктивних суспільних закономірностей, які потребують правового регулювання, проходить через інститути суспільства і держави, втілюється законодавчою, виконавчою та судовою владою у властивих їй формах. Але процес створення, існування та функціонування правових норм не може бути вільним, він базується на прийнятих та закріплених конституційно нормативних правилах, яких держава повинна додержуватись. І перш за все потрібно розробити правила та принципи дії нормативних актів відповідно до функціонування мови у суспільстві на всіх етапах дії закону.

РЕЗЮМЕ

У статті розглянуто окремі питання герменевтичного пізнання права. Актуалізується необхідність розроблення наукових критеріїв тлумачення та застосування законодавства. Розглянуто питання мови права. Особливу увагу приділено питанням встановлення аутентичності міжнародних договорів та лінгвістичній експертизі законопроектів.

Ключові слова: мова, право, герменевтика, сприйняття, тлумачення норми, юридичний текст, юридичний символ, смислове навантаження, правовий дискурс, комунікативний процес, неоднорідність смислів.

РЕЗЮМЕ

В статье рассмотрены отдельные вопросы герменевтического познания права. Актуализируется необходимость разработки научных критериев толкования и применения законодательства. Рассмотрены вопросы языка права. Отдельное внимание уделено вопросам установления аутентичности текстов договоров и лингвистической экспертизе законопроектов.

Ключевые слова: язык, право, герменевтика, восприятие, истолкование нормы, юридический текст, юридический символ, смысловую нагрузку, правовой дискурс, коммуникативный процесс, неоднородность смыслов.

SUMMARY

The article deals with some issues of hermeneutic knowledge of law. Actualized the need to develop scientific criteria for the interpretation and application of the law. The question of language rights. Special attention was paid to establish authenticity of international treaties and linguistic expertise bills.

Key words: language, law, hermeneutics, perception, interpretation of regulations, legal text, a legal character, meaning, legal discourse, communicative process, heterogeneous meanings.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Human Rights Act 1998. Chapter 42 – London: The Stationery Office, 1999 – P. 3
2. Legal Hermeneutics. History, Theory, and Practice / Edited by Gregory Leyh. – Berkley / Los Angeles / Oxford, 1992. – P. 3-14.
3. Гадамер Г.-Г. Истина і метод. Основи філософської герменевтики. – Т. 1. – К.: Юніверс, 2000. – 457 с.
4. Загальна теорія держави і права: Навч. посіб. / А.М. Колодій, В.В. Копейчиков, С.Л. Лисенков та інші; За ред. В.В. Копейчикова. — Стер. вид. — К.: Юрінком Інтер, 2000. - 320 с.
5. Закон України від 10 лютого 1995 року «Про наукову та науково-технічну експертизу» / Відомості Верховної Ради України. – 1995. – №9. – Ст. 56.
6. Коршунов А.М. Диалектика социального познания / А.М. Коршунов, В.В. Мантатов. – М.: Политиздат, 1988. – 382 с.
7. Литвин В. Всеукраїнський барометр, який найточніше відзеркалює усі народні устремління, надії, болі й тривоги / В. Литвин // Голос України. – 03.07.2004. - №121 (3371). – С. 2.
8. Мережко А.А. Введение в философию международного права. Гносеология международного права / А.А. Мережко. – К.: Юстиниан, 2002. – 192 с.
9. Общая теория права и государства: Учебник для юридических вузов / Под ред. В.В. Лазарева. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Юристъ, 1996. – 472 с.
10. Теннис Ф. Общность и общество / Ф. Теннис // Социологический журнал. – 1998. – №3/4. – С. 207-229.
11. Токарська А.С. До питання про культуру розуміння юридичного тексту/ А.С. Токарська // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ Збірник наукових праць. – 2011. – №1. – С. 139-146.
12. Шемшученко Ю. Теоретичні засади концепції розвитку законодавства України / Ю. Шемшученко // Право України. – 1996. – №8. – С. 3-5.
13. Шинков К. А. Юридическая терминология как подвид языка науки / К.А. Шинков // Язык в мире и мир в языке. – Краснодар: Филиос, 2001. – С. 28-34.